

Rovdjursutredningen

M 2010:02

Thomas Nilsson
Huvudsekreterare
070-629 88 12

Utredningens slutsatser om rovdjurens bevarandestatus

Björn och lodjur förekommer i så stora populationer att de har gynnsam bevarandestatus, medan varg och järv inte har det. Vargen befinner sig längst ifrån gynnsam bevarandestatus, främst på grund av problem med inavel, men också på grund av att det skandinaviska vargbeståndet är litet. Järven har – om populationen fortsätter att växa – goda möjligheter att inom en relativt snar framtid uppnå gynnsam bevarandestatus. Utredningens uppdrag har varit att bedöma om rovdjurspopulationerna har uppnått gynnsam bevarandestatus i Sverige i enlighet med vad som anges i EU:s art- och habitatdirektiv.

Utredningens bedömningar av bevarandestatusen är biologiskt och vetenskapligt grundade. För att bedöma vargens bevarandestatus har en grupp av internationella forskare på utredningens uppdrag granskat de olika bedömningar som svenska forskare tidigare gjort av vargens genetiska status. I gruppen ingick professor Michael Møller Hansen från Aarhus universitet i Danmark, dr Liselotte Wesley Andersen från Danmarks miljøundersøgelser, dr Jouni Aspi från Uleåborgs universitet i Finland och dr Richard Fredrickson från University of Montana, USA. Utredningen har dessutom haft stor hjälp av forskarna i de skandinaviska rovdjursprojekten.

Gynnsam bevarandestatus

Gynnsam bevarandestatus är ett begrepp i EU:s art- och habitatdirektiv. Vart sjätte år ska varje medlemsland rapportera om bevarandestatusen för de livsmiljöer och arter som finns listade i bilagor till direktivet. Varg, björn, järv och lodjur finns med i dessa bilagor. Enkelt uttryckt är statusen gynnsam om populationen är livskraftig och har goda förutsättningar att fortsätta vara det.

Enligt EU:s riktlinjer för rapporteringen ska referensvärden anges för populationsstorlek och utbredningsområde. Referensvärdet för populationsstorlek är det minsta antal individer som på lång sikt garanterar populationens livskraftighet. Referensvärdet för

utbredningsområde är det geografiska område som krävs för att arten ska kunna uppnå gynnsam bevarandestatus.

Vargens bevarandestatus är inte gynnsam – varför?

- Graden av inavel är för hög. Det beror på att ett otillräckligt genetiskt utbyte med vargbestånd i Finland och Ryssland. Inavelsgraden bör minskas från dagens ca 30 % till under 10 %. Detta behöver åtgärdas i ett första steg (t ex genom invandring eller utplantering av djur som myndigheterna nu utreder). Läget är allvarligt men det går att förbättra.
- Dessutom är antalet vargar för litet för att beståndet ska vara livskraftigt. När inavelsgraden har sänkts bör det skandinaviska vargbeståndet öka i storlek. Det är nödvändigt för att sänkningen av inavelsgraden ska bli bestående och inte alltför mycket genetisk variation ska förloras. Ett provisoriskt referensvärde för den svenska delen av det skandinaviska vargbeståndet bör anges till 450 vargar. En ny bedömning bör göras inför rapporteringen till EU 2019. Då finns det erfarenheter av de åtgärder som nu planeras för att öka genflödet.

Bakgrund

Det skandinaviska vargbeståndet är grundat av några få individer och är nästan helt isolerat från vargbestånd i Finland och Ryssland. På grund av detta är inavelsgraden hög. Den uppskattas till i genomsnitt 30 %, vilket är mer än vad parning mellan helsyskon resulterar i. Trots inaveln har antalet vargar stadigt ökat de senaste tre decennierna. Baserat på inventeringar i fält uppskattades det skandinaviska vargbeståndet vintern 2009/10 bestå av mellan 252 och 291 individer. Siffrorna anger beståndets storlek före licensjakten 2010.

Björnens bevarandestatus är gynnsam – varför?

- Den skandinaviska björnpopulationen har ökat under en lång rad av år och är enligt de senaste beräkningarna större än någonsin i modern tid. Antalet björnar överstiger referensvärdet, som satts till 1 800. Populationen bedöms därmed vara livskraftig på lång sikt.

Bakgrund

Björnpopulationen har ökat med 4,5 % per år under perioden 1998-2007. Ökningen är troligen lägre nu på grund av ett större jaktuttag. Enligt de senaste beräkningarna finns det ca 3 300 björnar i Sverige.

Järvens bevarandestatus är inte gynnsam – varför?

- Det finns i dag för få järvar för att populationen ska vara livskraftig på lång sikt. Det gäller särskilt om hänsyn tas till behovet av genetisk variation. Populationsstorleken når inte upp till referensvärdet som satts till 850 individer. Genom att populationen ökar är förutsättningarna goda för järven att nå gynnsam bevarandestatus inom en relativt snar framtid. På lång sikt kan förbindelsen med östliga populationer vara viktig för att säkerställa tillförsel av ny genetisk variation.

Bakgrund

Järvpopulationen har ökat under flera år. Även utbredningsområdet har ökat. De senaste åren har i genomsnitt 104 föryngringar per år registrerats i Sverige, vilket motsvarar ca 650 individer.

Lodjurets bevarandestatus är gynnsam – varför?

- Populationen är stabil och tillräckligt stor för att den ska vara långsiktigt livskraftig. Antalet lodjur överstiger referensvärdet som satts till 1 200 individer. Genetiskt sett har lodjuret en god status, med mycket få tecken på inavel. Genflödet underlättas av att lodjuren kan röra sig fritt inom hela Skandinavien och Finland.

Bakgrund

Populationen visar en stabil trend över de tio senaste åren. Sett över en tjugoförårsperiod visar lodjurspopulationen på en stadig ökning med vissa regionala variationer, främst på grund av jakt. Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer.

Vad händer sen?

Utredningens slutsatser kommer att överlämnas till miljöministern i form av ett delbetänkande den 20 april 2011. Därefter kommer regeringen att skicka ut betänkandet på remiss. Utredningens slutsatser blir tillsammans med remissvaren ett underlag till Sveriges nästa rapportering till EU-kommissionen 2013 om rovdjurens bevarandestatus.

Rovdjursutredningen

Regeringen tillsatte i juni 2010 en rovdjursutredning under ledning av Lars-Erik Liljelund. Uppdraget är att utvärdera de långsiktiga målen för rovdjuren. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande till regeringen senast den 1 juli 2012. Under våren 2011 kommer utredningen att resa runt i landet för att få synpunkter på bland annat den regionala förvaltningen av rovdjuren.

